

Arbetslivskommissionen för trädgårdsbranschen, lägesbild 2020–2021

Arbetslivskommissionen för trädgårdsbranschen har utarbetat en lägesbild av kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet i examina inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom sitt eget område inom yrkesutbildningen (statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För denna uppgift har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppföljnings-, bedömnings- och responsinformation bland annat från utbildningsförvaltningens statistik-, styrnings- och regleringstjänst samt den nationella informationsresursen KOSKI.

Prestationsuppgifter från 2020 blev tillgängliga för kommissionerna våren 2021. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna gjort i KOSKI-data efter denna tidpunkt syns inte i denna lägesbild. Detsamma gäller statistiska uppgifter om antalet prestationer år 2021, som plockades från KOSKI-databasen i början av 2022. De granskade prestationsantalen publiceras senare i Utbildningsstyrelsens statistiktjänst på webbplatsen Vipunen.fi.

De uppgifter som används i lägesbilden har plockats direkt ur KOSKI-databasen i den form som läroanstalterna har anmält dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Av tekniska skäl har exempelvis inte alla uppgifter som registrerats i läroanstalternas egna studieförvaltningssystem överförts korrekt till KOSKI-databasen, och uppgifterna statistikförs då under ”ingen uppgift”/”inte anmält”.

Som källmaterial har man exempelvis använt rapporter från kommissionernas besök, rättelseyrkanden och utlåtanden.

Antal avlagda examina och examensdelar

Avläggande av examina och examensdelar	2020		2021	
	hel examen	examensdel	hel examen	examensdel
Grundexamen inom trädgårdsbranschen	392	4 617	454	5 456
Kompetensområdet för grönsaker	164		219	
Kompetensområdet för blomster- och trädgårdshandel	136		122	
Kompetensområdet för trädgårdsproduktion	92		122	
Yrkesexamen inom trädgårdsbranschen	95	549	141	633
Kompetensområdet för trädvård	31		37	
Kompetensområdet för floristik	28		62	
Kompetensområdet för skötare av golfbana	18		15	
Kompetensområdet för skötsel av grönområden	10		12	
Kompetensområdet för anläggning av grönområden	8		5	
Specialyrkesexamen inom trädgårdsbranschen	24	106	19	86
Grönområdesmästare	13		8	
Floristmästare	10		7	
Golfbanemästare	0		4	
Ingen uppgift	1		0	
Totalt	511	5 272	614	6 175

* Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter. Avläggandet av examensdelar omfattar inte examensdelar som registrerats som lokala. Examina som är i en övergångsperiod syns inte i tabellen och ingår inte i antalet i tabellen.

Examensdelar som mål/hel examen som mål

I de examina som hör till kommissionens verksamhetsområde är målet i regel att avlägga hela examen. I grundexamen har dock ungefär 10 % som mål att avlägga endast en eller flera examensdelar.

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Nya grunder för grundexamen trädde i kraft år 2021. Det ökade antalet examensdelar beror på detta. Antalet avlagda hela yrkesexamina har ökat (46) och antalet avlagda examensdelar har också ökat (84). För specialyrkesexamens del har antalet hela examina minskat (5) och antalet examensdelar har också minskat (20).

Examensreformen verkar ha påverkat antalet avlagda examina. Även coronasituationen har i någon mån skjutit upp slutförandet av examina till år 2021. Unga söker sig inte nödvändigtvis till branschen som tidigare, utan det verkar finnas fler vuxna studerande. Fler unga studerande önskas. Studerande kan ha en felaktig uppfattning om studierna, så det skulle vara bra att lyfta fram studiernas arbetslivsorientering och lärande på arbetsplatser. Den utvidgade läroplikten kan vara ett sätt att locka studerande. Åldersklasserna har också minskat under de senaste 10–15 åren, och förändringar har uppenbarligen skett under denna tid. Branschen är i ett brytningskede, se föregående. Å andra sidan finns även positiva perspektiv, t.ex. branschbytare. Innehållet borde utvecklas i samma takt. Marknadsföring av yrkes- och specialyrkesexamina till arbetslivet kunde ge fler studerande och därigenom prestationer. De möjligheter som näthandeln ger kan också ge fler studerande, inte bara försäljning i affärerna.

Yrkes- och specialyrkesexamina har avlagts i ganska liten utsträckning jämfört med grundexamen, där det har skett en uppgång. Det skulle vara bra att marknadsföra bara examensdelar, alltså informera om att avläggande av en hel examen inte alltid är nödvändigt om man har varit i arbetslivet en tid, är företagare eller har tidigare utbildningsbakgrund. Yrkesexamen är mer krävande jämfört med grundexamen, så man kan erbjuda examensdelar från grundexamen till att börja med, exempelvis som valbara examensdelar. Tävlingar (t.ex. Mästare) och projekt kan öka den studerandes motivation och inspiration för studierna.

Examina och kompetensområden inom examina som avläggs i marginell utsträckning

Kommissionens yrkesexamina var i ett övergångsskede, så framöver kan man vänta sig att antalet avlagda branschöverskridande yrkes- och specialyrkesexamina ökar.

I yrkesexamen inom trädgårdsbranschen finns exempelvis kompetensområdet för gröninredning, som knappt har avlagts alls. Detta torde bero på kompetensområdets kravnivå.

Anordnande av examina

Aktiva utbildningsanordnare/anordnartillstånd*

Examen	Tillstånd för anordnande	Aktiva anordnare
Grundexamen inom trädgårdsbranschen	40	27
Yrkesexamen inom trädgårdsbranschen	20	14
Specialyrkesexamen inom trädgårdsbranschen	7	5

** aktiviteten fastställs utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten har registrerat avläggande av examina eller examensdelar enligt de KOSKI-data som lämnats till kommissionen 2020 eller 2021. Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter.*

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Det har i stort sett inte skett några förändringar i antalet anordnartillstånd.

Anordnande av examina

Examina anordnas över hela Finland.

Fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Prestationerna fördelar sig för grundexamens del så att examen framför allt avläggs i tillväxtcentrumen. För yrkesexamen finns två anordnare med flest prestationer. För specialyrkesexamen fördelas anordnarnas prestationer jämnare.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Anordnartillstånd finns ganska heltäckande över hela Finland. På landsbygden kan det vara utmanande att ta sig fram eftersom kollektivtrafik inte nödvändigtvis är tillgänglig.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov

Yrkesproven ordnas huvudsakligen på platser för lärande i arbete, främst på arbetsplatser. Fungerande samarbete med arbetslivet underlättar avläggandet av yrkesprov på arbetsplatser. Vissa yrkesprov och examensdelar avläggs på läroanstalten, där det finns tidsenliga arbetsmaskiner och anordningar (t.ex. odlingsteknologi, växthusregleringssystem).

Medeltal för yrkesprov i studeranderesponsen inom yrkesutbildningen (avslutande enkät)

Medeltalet i studeranderesponsen inom yrkesutbildningen är bra, och det har skett en uppgång jämfört med föregående rapport.

personer som avlagt hela examen 4,4

personer som avlagt en del av examen 4,3

** granskningsperioden för studeranderesponsen är 1.7.2019–31.12.2021. Bedömningsskala 1–5, där (5) betyder helt av samma åsikt, (4) delvis av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) delvis av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt*

Reflektioner

Förverkligande av tvåpartsbedömning i bedömningen av kunnande

Tvåpartsbedömning förverkligas ganska väl jämfört med tidigare år.

Yrkesproven och de relaterade arbetsuppgifterna planeras och utvecklas tillsammans exempelvis med företag och projektaktörer som verkar i projekt. Den studerandes kunskande bedöms per examensdel och speglas mot kraven på yrkesskicklighet i grunderna.

För att säkerställa tvåpartsbedömning introduceras bedömaren av yrkesprovet till examensdelarnas kunskapsmål, de numeriska bedömningsprinciperna för kunnandet samt examensdelens krav på yrkesskicklighet. Introduktionen sker exempelvis i samband med arbetsplatsbesök. Bedömarna är i de flesta fall en lärare och en arbetslivsrepresentant, man använder två bedömare. I undantagsfall, av särskilda skäl, kan båda vara lärare, exempelvis i en undantagssituation orsakad av coronan.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Miljöerna för yrkesprov inom olika företag är olika och varierande. Man kan inte alltid visa det som krävs i examensgrunderna på alla arbetsplatser. Därför kommer också kompletterande sätt att påvisa kunnande i fråga.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Om vissa saker inte kan visas i arbetslivet gör man partiella yrkesprov, och övriga partiella yrkesprov utförs vid behov på läroanstalten eller på skolans gård. En del yrkesprov utförs på läroanstalten, t.ex. maskiner och utrustning samt affärsplan. På skolans gård finns grönområden och ett växthus, där de studerande kan visa sitt kunnande i yrkesprov i äkta arbetslivsmiljöer. Under coronapandemin har man ordnat yrkesprov på läroanstalter på grund av förändrade situationer i arbetslivet.

I de examensgrunder som varit i en övergångsperiod avlades examensdelarna i läroanstaltsmiljöer, kunnandet i examensdelen Att verka som företagare inom trädgårdsbranschen kan inte påvisas på en arbetsplats. För examensdelen trädgårdsplanering söker man en verklig kund, men genomförandet sker på arbetsplatsen. Vid behov ordnas yrkesprov på läroanstalter, t.ex. stenarbeten i parker.

Allmänt taget kan man säga att yrkesproven huvudsakligen avläggs på arbetsplatser. Under coronapandemin har man ordnat yrkesprov på arbetsplatser på grund av den förändrade situationen i arbetslivet. Få arbetsplatser kan erbjuda allt som ingår i grunderna, exempelvis kompetensområdet för trädvård. Yrkesprov avläggs på läroanstalter för att arbetsuppgifter har beställts av läroanstalten för situationer i arbetslivet och olika projekt, exempelvis dekorationshelheter. Skolans gård har en blomsteraffär och grönområden, där eleverna får visa sitt kunnande i yrkesprov i verkliga situationer i arbetslivet.

Generaliseringar gällande rättelseyrkanden

Kommissionen fick in ett rättelseyrkande för behandling, men det går inte att generalisera utifrån det.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Enligt de uppgifter som kommissionen fått vid besöken har planer för bedömning av kunnande gjorts för alla kompetensområden inom trädgårdsbranschen som hör till kommissionens verksamhetsområde. Planerna för olika områden förklarades väl och innehöll aktuella formuleringar.

Allmänt taget kan man dock nämna att utbildningsanordnare ännu kan ha bristfälliga planer för bedömning av kunnande. Utbildningsanordnarna har ofta en person som har skrivit flera planer för bedömning av kunnande.

Utbildningsanordnarna bör utarbeta examensspecifika planer för bedömning av kunnande. Planerna för bedömning av kunnande fungerar i bästa fall som arbetsanvisningar, handledningar och verktyg för lärarna. Planerna betjänar därmed läroanstalterna, PUK-handledarna, bedömarna, de studerande och arbetsgivarna, när all information finns tillgänglig i samma paket.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Medeltalet för personlig tillämpning i studeranderesponsen var 4,3 för både yrkes- och specialyrkesexamen. För grundexamen var medeltalet 4,1.

Det verkar finnas en viss spridning mellan utbildningsanordnarna i fråga om medeltalen för personlig tillämpning. Den ansvariga läraren sköter den personliga tillämpningen för yrkesprovet, det vill säga säkerställer den studerandes beredskap att delta i provet. Dokumenten ska vara tydliga, exempelvis planen för bedömning av kunnande, PUK-processbeskrivningen, blanketter för bedömningen etc.

Generella observationer

Yrkesproven har huvudsakligen avlagts på arbetsplatser. Yrkesprov har avlagts på läroanstalter delvis på grund av coronasituationen. Få arbetsplatser kan erbjuda allt som ingår i grunderna, exempelvis kompetensområdet för trädvård.

God praxis

- Läroanstalterna inom kommissionens verksamhetsområde har ofta goda relationer till arbetslivet. Kontakterna till arbetslivet och arbetsplatser fungerar alltså bra.
- Yrkesprov för yrkesexamen avläggs i allmänhet på arbetsplatser, och bedömarna är representanter från undervisningen/arbetsplatsrepresentanter/arbetsgivare. PUK uppdateras regelbundet tillsammans med den ansvariga läraren. Läraren har gjort videomaterial för examensdelarna. Den studerande upplevde detta som ett bra sätt att lära sig.
- Läroanstalterna använder också andra sätt att påvisa yrkesskicklighet, exempelvis videohjälm, Teams och skriftliga texter.
- Vid ett besök konstaterades att självbedömning görs enligt EFQ. Läroanstalten där besöket gjordes hade också ett certifikat för hållbar utveckling (lösningstänkande för ett hållbart liv).
- Fungerande personlig planering av yrkesprov genom samarbete mellan arbetsplatsen, skolan och den studerande (de studerande registrerar själva planerna och dokumenten för yrkesprovet i Intra eller Wilma). Interaktionen mellan arbetsplatsen och skolan är mångsidig. Fungerande samarbete med arbetslivet, yrkesproven utförs huvudsakligen på arbetsplatser.
- Tydliga kompetenskrav för bedömarna och planerlig introduktion före varje yrkesprov. Personliga utvecklingsplaner för kunnandet görs upp för utförandet av yrkesprov.
- Dokumentation av bedömningen av kunnande. Arbetsplatshandledarna utbildas vid besök på arbetsplatsen.
- Elektronisk underskrift har möjliggjorts eller ska tas i bruk.
- Vid ett besök konstaterades också att arbetsplatsbedömarna och de studerande hade bekantat sig med examensgrunderna före yrkesprovet.

Utvecklingsområden i anordnarnas verksamhet

- Yrkesprov i examensdelen Identifiering av växter ordnas på läroanstalten.
- Begreppet kontinuerligt yrkesprov tas ofta upp. Det kan vara viktigt att kontrollera vad som avses med begreppet.
- För yrkesprov som avläggs på läroanstalter används ibland två (2) lärarbedömare. Man kan i regel inte planera i förväg att bedömningen ska göras av två lärarbedömare. Kommissionen påminner om att två

lärarbedömare används endast av särskilda skäl (t.ex. plötslig sjukdom). Man kan i regel inte planera i förväg att bedömningen ska göras av två lärarbedömare.

- Hur ska man få arbetslivet att förstå de nya examensgrunderna?
- Utbildningar för arbetsplatshandledare och introduktion av arbetslivsbedömarna till bedömningen.
- Kunskap om växter skulle vara bra att visa i ett yrkesprov, i praktiska arbetsuppgifter i arbetslivet (uppgifter eller växtportfolio hör till utbildningen).
- De studerande önskar tydlig kommunikation om vad som krävs av dem i yrkesproven.
- Framhållande av betydelsen av ARVO-studeranderesponsen.
- Utveckling av introduktionen och utbildningen för bedömare samt introduktion av examensgrunderna samt bedömningsgrunderna/kriterierna på arbetsplatser. Bedömarutbildning kan även ordnas på distans/på nätet.
- Interaktion är viktig, man skulle behöva samtala mer med arbetsplatshandledaren.
- Mer resurser borde riktas till processen för personlig tillämpning (PUK) och erkännandeprocessen.
- Utbildningsanordnaren borde ha kontakt med de arbetsgivare som ingått utbildningsavtal genast från början. Detta styr arbetsgivaren mot ett korrekt agerande med den som deltar i lärande i arbetet. Arbetslivskommissionen uppmanar utbildningsanordnarna att tillsammans med arbetslivet utveckla olika sätt att hålla kontakt, så att saker och ting klargörs för alla parter.
- Framhållande av betydelsen av studeranderesponsen inom yrkesutbildningen.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Enligt kommissionens observationer har man samarbetat med andra läroanstalter kring ämnen i gemensamma examensdelar. God praxis har också utvecklats i anknytning till gemensamma examensdelar och deras delområden. Avläggandet av gemensamma examensdelar och deras delområden har gjorts till ett fungerande paket, som den studerande även kan avlägga på egen hand. Det är också möjligt att studerande har valt att avlägga yrkesexamen, varvid gemensamma examensdelar inte behöver avläggas.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet

Kommissionen hade inga särskilda observationer gällande detta.

Förverkligande av valfrihet i avläggandet av examina

Enligt observationerna kan utbildningsanordnarna exempelvis erbjuda ledstudier i yrkesexamen inom trädgårdsbranschen, möjligt för dem som ansöker om en plats för vidare studier till hortonom.

Behov av tilläggsanvisningar gällande yrkesskicklighetskraven för examensdelar eller sätt att påvisa yrkesskicklighet

Just nu ser kommissionen inga direkta behov av tilläggsanvisningar eftersom examensgrunderna är tillräckligt tydliga, men de nya bedömningskriterierna kräver säkert att man går igenom saker exempelvis med bedömarna, närmast i arbetslivet.

Erfarenheter av examensgrundernas funktion

Vid besöken diskuterades bland annat utmaningen i de nya examensgrunderna, målen för kunnandet, bedömningskriterierna och hur konkreta de är.

Enligt observationerna är examensdelarna bra. Det finns utmaningar, exempelvis i fråga om hur man ska introducera arbetslivet till examensgrunderna.

Reflektioner om arbetslivsresponsen (enkäten för arbetsplatshandledare)

I arbetslivsresponsen framgår att medeltalen för påståendet "Genomförandet av yrkesproven i samarbete med läroanstalten fungerade bra" var goda. För påståendet "Läroanstalten erbjöd tillräckligt med introduktion för bedömningen av den studerandes yrkesprov" var medeltalen däremot något lägre, och utbildningsanordnarna borde satsa mer på detta, just att introducera arbetslivsrepresentanterna till yrkesproven och bedömningen.